

La muntanya dels 100 camins

Montserrat, com es diu en la introducció al llibre *Montserrat. Guia itineraris* de Jordi Oliver i Pausas, forma part de les sensacions més íntimes de moltes persones. L'excursionisme català ha tingut sempre a Montserrat com un símbol i un destí de moltes caminades i passejades. Això ha estat possible per l'existència de molts camins i caminois que solquen el massís en totes les direccions. Gràcies a l'esforç tenaç i continuat de moltes persones s'han fet i s'han mantingut els camins.

Els camins de Montserrat s'han fet amb el temps. Avui, els camins estan integrats com un recurs pels excursionistes. Aquesta pràctica ha convertit els camins en itineraris o rutes, actualment aprofitats pels senderistes o pels escaladors com a vies d'aproximació. Però, no ha estat sempre així. Per tenir una visió general dels camins de la muntanya de Montserrat cal comprendre que bona part dels camins tingueren el seu origen en els desplaçament dels romeus i en l'activitat de la gent que habitava en les terres al peu muntanya i les treballava.

La majoria de camins són el resultat directe de l'activitat humana: uns com a resultat de la necessitat de trobar maneres d'accedir a una muntanya que era font de riquesa natural; altres per la curiositat dels monjos del monestir de Santa Maria per descobrir el que hi havia en el medi que els envoltava; també sorgiren pel caminar dels ermitans entre les diverses ermites i el monestir; o el caminar pietós dels peregrins que pujaven a venerar la Mare de Déu. Molts anys després, l'excursionisme modern ha aprofitat aquests camins traçats per generacions anteriors i els ha completat conformant un sistema de comunicacions que solca per tots els indrets de la muntanya. Molt més recentment, algunes persones han construït els denominats senders de gran o petit recorregut a partir dels camins ja existents o creant-ne de nous. Avui, les pràctiques de senderisme o escalada completen, o més aviat, gaudeixen del treball fet en generacions anteriors al construir els camins i caminois que avui integren el sistema vial de dins de la muntanya.

Per aquests camins han transitat llenyataires i carboners; bandolers i aventurers; soldats napoleònics i sometents; peregrins i excursionistes; guardes forestals; bombers i equips de rescat. Moltes persones han dedicat moltes hores de treball per explicar els camins de Montserrat; desbrossar-los, conservar-los i senyalitzar-

los a fi del seu ús amable i còmode. Totes aquestes persones s'han fet seus els camins, als han humanitzat i ara en podem gaudir. Avui, els camins de Montserrat són un bé patrimonial que cal mantenir amb cura perquè formen part de la nostra història i són memòria viva. Gràcies als treballs de Pere Bosquets i Codorniu, el mencionat Jordi Oliver i Pausas, i Ramon Ribera i Mariné, tenim la sort de disposar d'un sistema de camins a Montserrat molt complert.

Aquestes realitats són les que han definit l'actual sistema de camins de la muntanya de Montserrat. Els camins i els caminois d'aquest massís han de ser compresos i analitzats com un vertader sistema. Per això, per responsabilitat i respecte, cal mantenir els camins i respectar-los perquè tothom els pugui fer servir sense cap risc i aportant la màxima seguretat. Això comporta respectar les senyals i el seu estat.

Per descriure el sistema de camins de la muntanya de Montserrat en primer lloc es presentaran els camins que feien servir els peregrins per acostar-se, des dels diferents indrets de Catalunya, a la muntanya de Montserrat. Per aquesta descripció s'ha fet servir, en bona mesura, la informació aportada per Assumpta Muset i Pons i Miquel Vives Tort en la seva obra *El camins romeus de Montserrat (segle XI - 1850)* publicada l'any 2010. Aquesta obra aporta una àmplia informació de quines eren les rutes d'apropament dels romeus a la muntanya i com pujaven després per anar al monestir de Santa Maria.

A més dels camins dels romeus, la muntanya té un sistema de camins que reflecteixen la presència dels habitants dels nuclis que ocupaven la muntanya, alguns desapareguts però encara presents en els topònims d'alguns indrets, i de l'activitat productiva dels municipis de l'entorn. Aquests camins són els que queden recollits en els primers reculls topogràfics sistemàtics sobre la muntanya de Montserrat. En la cartografia es fixen els camins i això aporta una valuosa informació a partir de la qual es pot construir tot un sistema dinàmic de camins que apareixen i desapareixen segons l'evolució de l'ocupació i ús de la muntanya. Tota aquesta informació és el que ha permès proposar una descripció del sistema de camins de la muntanya de Montserrat que pel seu important nombre, permet qualificar al massís de Montserrat, com la *Muntanya dels 100 camins*.

